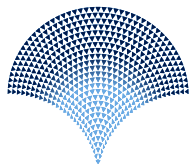




דו"ח מעקב מרץ 2024

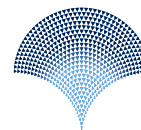
יישום רפורמת נפש אחת בתחום השיפול בנכי צה"ל
ומערכת הביטחון
על בסיס החלטת ממשלה 981 ממאי 2021



CECI

Citizens' Empowerment Center in Israel
A Government that works. For us.

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שטוב. בשבילנו.



אודות המרכז להעצמת האזרח **CECI**

המרכז להעצמת האזרח הוא עמותה הפועלת בתחומי הממשל, ועוסקת באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב ונישור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת והנגשתם לציבור. "המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את טיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

דו"ח מעקב מרץ 2024

יישום רפורמת נפש אחת בתחום הטיפול בנכי צה"ל ומערכת הביטחון
על בסיס החלטת ממשלה 981 ממאי 2021

דו"ח המעקב נכתב במסגרת פרויקט "המוניטור" של המרכז להעצמת האזרח
המבצע ניטור ומעקב אחר יישום מדיניות הממשלה

תחקירנים: אוראלה מור ואורון קריפט
הנחייה ועריכה: מיכל בן-משה, מנהלת המוניטור

תוכן העניינים

3	תקציר
5	טבלה מסכמת – החלטת ממשלה 981
8	רקע
10	פירוט מרכיבי החלטה 981 וסטטוס יישום
16	חסמים ומאפשרים
18	סיכום ומסקנות

תקציר

בתחילת ינואר 2024, כשלושה חודשים מתחילת מלחמת "חרבות ברזל", בוצעה במשרד הביטחון הערכה אודות מספר החיילים שיוכרו באגף השיקום כנכי צה"ל. התחזית המטלטלת וחסרת התקדים עומדת על כ-12,500 בני אדם, בעוד שעד אוקטובר 2023 סופלו באגף השיקום כ-60 אלף נכי צה"ל סה"כ.¹

מחויבות המדינה לנכי משרד הביטחון (להלן: נכי צה"ל) התבססה כבר עם הקמת המדינה. לאורך השנים נעשו ונעשים מאבקים רבים ומתמשכים לשפר את זכויות נכי צה"ל. באפריל 2021 פרצה מחאה כאשר איציק סעידיאן, נכה צה"ל, הצית עצמו במשרדי אגף השיקום בפתח תקווה, זאת בעקבות היעדר טיפול ראוי בנכותו הנפשית (פוסט טראומה) איתה המתמודד עקב שירותו הצבאי.

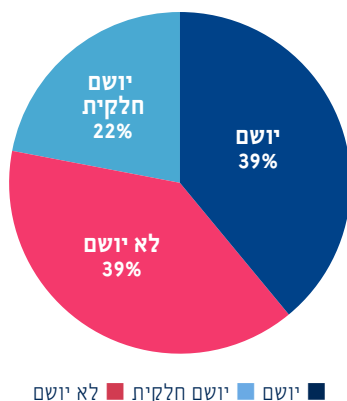
פעולה זו של סעידיאן ביטאה מחאה פוליטית רדיקלית על יחס המדינה לנכי צה"ל. מחאתו של סעידיאן ושל נכי צה"ל נוספים שנרתמו למאבק, הביאה להחלטת ממשלה 981 שמטרתה לשפר את הטיפול בנכי צה"ל ובפרט אלה הסובלים מפוסט טראומה.

הממשלה ביקשה להסדיר בחקיקה את זכויות נכי צה"ל, לשפרן, לדאוג לשיפור השירות של אגף שיקום והוועדות הרפואיות גם דרך תקנים נוספים, לדאוג להכרה ולטיפול בסימפטומים של פוסט טראומה שכיום אינם זוכים לכך, לתקצב את ארגון הנכים הדואג לנכי צה"ל ועוד.

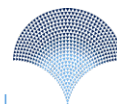
ההחלטה התקבלה בחודש מאי 2021 ואמורה הייתה להיות מיושמת תוך 3 חודשים. כיום, לאחר יותר משנתיים וחצי, נראה כי ההחלטה בוצעה באופן חלקי בלבד ובקצב איטי. ישנן פעולות אשר הושלמו, פעולות אשר יושמו באופן חלקי ופעולות שלא בוצעו כלל.

מבקר המדינה התייחס כבר בשנת 2022 לצורך בעדכון תקן כוח האדם באגף השיקום, לרבות תקן הרופאים המחוויים. ב-15.1.2024, פרסם מבקר המדינה דו"ח נוסף אודות סטטוס היישום של הרפורמה,² שחשיבותה הפכה אקוטית אף יותר לאור המלחמה שהחלה בשבעה באוקטובר. מהדו"ח, כמו גם מבדיקת תחקיר "המוניטור" המובא כאן, עולה כי הרפורמה טרם יושמה בשלושת תחומי הליבה שלה – עיגון ההטבות בחקיקה לנכי צה"ל, הקלה על נפגעי פוסט טראומה בתהליך ההכרה והקמת מערכת ממוחשבת על מנת לספק שירות מהיר ואיכותי לנכי צה"ל ולייעל את פעילותו של אגף השיקום.

בדו"ח מוניטור זה נסקרו שמונה עשר סעיפים אופרטיביים בהחלטת הממשלה. מידת היישום עומדת על כ-39% בלבד, זאת בנוסף ליישום חלקי של 22% מהסעיפים. דרך נוספת לבחון את יישום ההחלטה, הינה באמצעות בחינת הביצוע התקציבי – מתוך סך של 1.2 מיליארד ש"ח שהוקצו לרפורמה (ללא התקציב החד פעמי של 300 מלש"ח שאושר), נעשה שימוש רק ב-443 מלש"ח, כ-38% בלבד.



1. <https://www.ynet.co.il/news/article/yokra13746938>
2. <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2024/2024.01-74A/2024-74A-401-Nefesh1.pdf>









בניתוח יישום ההחלטה התבססנו על מקורות גלויים הכוללים את אתר אגף שיקום, ספר תקציב ועדות הכנסת ועוד וכן שוחחנו עם ארגון נכי צה"ל וזכאים, אשר אישרו את הנתונים המוצגים בדו"ח.

הפערים העיקריים שעלו בין התחייבות הממשלה בהחלטה ליישום בפועל, נגעו לאי-איוש תקנים שאושרו לאגף שיקום, התקדמות איטית של תיקוני החקיקה הנדרשים, הקמת נציבות תלונות, הרחבת ההכרה במחלות הנובעות מפוסט-טראומה ושיפור משמעותי שנדרש בוועדות הרפואיות. כל אלה נושאים המונעים לתת לנכי משרד הביטחון את הרווחה המגיעה להם.

נראה כי חלקים מסוימים ברפורמה מתקדמים ליישום, אך באופן חלקי ואיטי. את תוצאותיהם של חלק מהצעדים לקבלת הכרה כנכה צה"ל לדוגמא, ניתן לראות בימים אלה, כאשר, על פי אגף השיקום, 88% מהחיילים נפגעי מלחמת חרבות ברזל הוכרו במסגרת "המסלול הירוק" עוד באותו יום בו הגישו את הבקשה, משמע קיבלו חבילת סיוע זמנית עד לקיום הוועדה. ואכן, מתקבל רושם שאגף שיקום משתדל לקיים את ההחלטה ולהקל על הקושי של הנכים, אך הוא מוגבל. מהגורמים עמם שוחחנו עוד לפני המלחמה עולה תחושת תקווה מהולה באכזבה. נכים רבים בעיקר אשר סובלים מפוסט טראומה זכו למענים חדשים ולייחס שונה, דבר שראוי להוקרה רבה. אך עדיין בעיות שורשיות לא זוכות למענה וניתן לשער בבטחה כי כעת היקף ועומק הצרכים של נכי צה"ל, כמו מספרם, רק ימשיכו ויעלו.

טבלה מסכמת – החלטת ממשלה 981








מס' סעיף	מרכיב ההחלטה	משרד אחראי	מה קורה עם זה?	סטטוס
2	ביצוע פעולות מיידיות – תיקון התקנות לעניין תגמול טיפול רפואי – אי כושר. הוראת שעה	משרד הביטחון (שר הביטחון בהתייעצות עם שר האוצר)	עודכנה הוראת שעה שחודשה וצפויה לפוג באוגוסט 2023 ³	 יושם
3.א	תזכיר חוק – עיגון בחקיקה של זכויות הניתנות כיום מכוח הוראות פנימיות של משרד הביטחון	משרד הביטחון	תיקון 33 המעגן הטבות בתחום הרכב הרפואי והדירור לנכי צה"ל והרחבתן עדיין בהכנה לקריאה שנייה-שלישית. ⁴ תזכיר שלם טרם פורסם.	 יושם
3.ב	תזכיר חוק – הוראת שעה לקביעת תגמול חדש לפי מידת הפגיעה בכושר העבודה עקב הנכות וללא תלות במבחני הכנסה או בשאלה האם הנכה עובד	משרד הביטחון	עודכנה הוראת שעה שחודשה וצפויה לפוג באוגוסט 2023 ⁵	 יושם
3.ג	תזכיר חוק – הסדרת חקיקה לסיוע משפטי ללא מבחני הכנסה	משרד הביטחון, משרד המשפטים (משרד הביטחון בסיוע משרד המשפטים, תחת משרד הביטחון)	כיום לקבלת סיוע משפטי לצורך ערר על ועדה רפואית יש לעמוד במבחני משרד המשפטים הדורשים מבחן הכנסה. אין סיוע משפטי ויצוג בהגשת תביעה	 לא יושם
3.ד	תזכיר חוק – בחינת מימון והסדרה בחקיקה מימון מתקני ספורט וחברה לנכי צה"ל	משרד הביטחון	חוק בית הלוחם, לא יושם. קיימת הצעת חוק משנת 2022 ⁶ שכמו הצעות רבות אחרות אינה מקודמת	 לא יושם
4	להביא לאישור הממשלה תוכנית אופרטיבית למימוש יתר רכיבי הרפורמה, תוך פירוט המשאבים הנדרשים למימושם, והגשת המלצות בעניינן	משרד הביטחון	החלטה 1648 העוסקת בחלק מרכיבי הרפורמה הוגשה לאישור הממשלה. יתר הרכיבים לא זכו לפירוש והקצאת משאבים.	 יושם חלקית

3. סעיף 7ה. בחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 [נוסח משולב].

4. הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 33), התשפ"ב-2022.

5. חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 30 והוראת שעה), התשפ"ב-2022.

6. הצעת חוק תמיכה במימון פעילות ארגון נכי צה"ל ובתי הלוחם ובארגון נפגעי פעולות האיבה, התשפ"ב-2022.

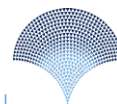
מס' סעיף	מרכיב ההחלטה	משרד אחראי	מה קורה עם זה?	סטטוס
א.4	שיפור איכות השירות ע"י אגף שיקום נכים	משרד הביטחון	ישנו שיפור מסוים, אך עדיין רק בחלק מהתמונה. אתר אגף שיקום שודרג ומציע ממשק קל יותר להגשת בקשות מהאזור האישי. יש נק' מס אוטומטית שחוסכת פנייה וטפסים. אך עדיין ישנה ביקורת על אי מיצוי זכויות אקטיבי	 יושם חלקית
ב.4	הקמת ועדה מקצועית לבחינת סל הזכויות בתחום הרכב והניידות ובתחום הדיור	משרד הביטחון	הוועדות הוקמו ב-16 ביוני 2022 שר הבטחון ושר האוצר ביקשו לאשר את החלטות הוועדות המקצועיות בתחום הרכב והדיור ⁷	 יושם
ג.4	הכרה במחלות בהתאם להמלצות פאנל מומחים בלתי תלוי שיבחן את הקשר הסיבתי הרפואי בין הפוסט טראומה לבין אותן מחלות	משרד הביטחון	לא הוקם פאנל מומחים או הוכרו מחלות חדשות הנובעות מפוסט טראומה.	 לא יושם
ד.4	ייעול וקיצור הליך ההכרה	משרד הביטחון	בדומה ל"יד מכוונת" בביטוח לאומי. הוקם שירות בשם 'בידיים טובות' ניתן לקבל שיפול טרם ההכרה. עדיין נכים יכולים לחכות חודשים לוועדה וחודשים לקבלת החלטה לאחר קיום הוועדה	 יושם חלקית
ה.4	שיפור ועדות רפואיות	משרד הביטחון	חלק מהוועדות הועברו לבתי חולים שיקומיים, ניתן להקליט ועדות רפואיות, עדיין יש קושי עם יחס רופאים והתאמת רופאים מומחים לפגיעות	 יושם חלקית
ו.4	הקמת נציבות תלונות נכי צה"ל ומערכת הביטחון כגוף בלתי תלוי במשרד הביטחון שיבחן את תלונות הנכים	משרד הביטחון	טרם הוקמה נציבות תלונות נכי צה"ל	 לא יושם
ז.4	הקמה של מועצה לאומית לפוסט טראומה	משרד הביטחון	הוקמה מועצה לאומית במשרד הבריאות ⁸	 יושם

7. ראו קישור.

8. ראו קישור במשרד הבריאות אודות המועצה הלאומית לפוסט טראומה.

מס' סעיף	מרכיב ההחלטה	משרד אחראי	מה קורה עם זה?	סטטוס
ח.4	הקמה של יחידת מחקר באגף שיקום נכים בדומה לביטוח לאומי	משרד הביטחון	לא הוקמה יחידת מחקר	לא יושם
5	להסכים על אופן תוספת תקנים לאגף שיקום ולהביא את ההסכמה להחלטת ממשלה נוספת ליישום	משרד הביטחון, משרד האוצר ונציבות שירות המדינה	מתוך 249 תקנים הנדרשים לאגף השיקום, אושרו בינתיים רק 95, מתוכם אוישו 63 תקנים בלבד. עדיין לא נמצא מקור תקציבי לתקנים החסרים	לא יושם
6	להוסיף 30 מיליון שח לתמיכות לשנת 21	משרד הביטחון, משרד האוצר (תחת משרד הביטחון)	התוספת נמצאת בתקציב לשנת 2021-2022, ארגון נכי צה"ל אישר כי סכום עבר	יושם
7	הבאת הרפורמה ומקורות תקציבים לשנים הבאות	משרד הביטחון, משרד האוצר (תחת משרד הביטחון)	בתקציב של שנת 2023 אין בגוף התקציב בשורה לגבי יישום הרפורמה בעתיד	לא יושם
8	קידום הליכי החקיקה והצעדים ליישום הרפורמה תוך שיתוף ארגון נכי צה"ל	משרד הביטחון, ארגון נכי צה"ל (תחת משרד הביטחון)	אגף שיקום משתף את ציבור הנכים באירועי שולחנות עגולים וסקרים ⁹	יושם

9. ראו קישור באתר אגף השיקום לעניין כנס שולחנות עגולים.



רקע

נכה צה"ל וכוחות הביטחון הוא אדם שבריאותו נפגמה כתוצאה משירותו הצבאי בצה"ל או בכל גוף אחר המשתתף למערכת הביטחון,¹⁰ אלפי נכי צה"ל הם חלק מהמחיר הכבד שמדינת ישראל נאלצת לשלם עבור קיומה.

עד השבעה באוקטובר הוכרו כ־116,000 נכי צה"ל, כאשר 60,000 מהם מטופלים על ידי אגף השיקום וכ־50% מנכי צה"ל מצויים בגיל השלישי.¹¹ נכון לינואר 2024, הוכרו על פי סיווג 3 ("המסלול הירוק") כ־4,000 חיילים ואנשי כוחות הביטחון. המשמעות היא שהם זכאים לכל הטיפולים והזכויות של נכה צה"ל מבלי להיות מוכרים ככאלו באופן רשמי, כיוון שהוועדות הראשונות יחלו רק בעוד כמה חודשים.¹²

זכויות נכי צה"ל מעוגנות בעיקר בשלושה מקורות: בחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959, בתקנות הנכים (מבחנים לקביעת דרגות נכות), תש"ל-1969 ובהנחיות אגף שיקום נכים במשרד הביטחון.

מקורות אלה ונוספים מהווים בסיס נורמטיבי המקנה למדינה סמכות לטפל ולפצות את נכי צה"ל על פגיעתם בשירות המדינה, טיפול אשר זכה לביקורת ציבורית נוקבת במהלך השנים. ניתן לחוות את הקשיים דרך עדויות הזכאים, כמו אלה המופיעות ב**סרטון שבקישור**.¹³

הביקורת אודות הטיפול שמעניק אגף השיקום הגיעה לשיא לאחר שאיזיק סעידיאן אשר סבל מפוסט טראומה בעקבות לחימה במבצע 'צוק איתן', הצית את עצמו באפריל 2021, במשרדי אגף השיקום, עקב ייאוש וחוסר אונים אל מול המערכת.

מקרה זה תדלק את הזעם הציבורי על המחדלים בטיפול בנכי צה"ל, מחדלים שעלו למודעות הציבורית גם בזכות ועדת בן ראובן אשר 11 חודשים לפני כן הגישה דוח חמור שדרש רפורמה מלאה באגף שיקום, דו"ח שלא זכה למענה בזמן אמת והציג מציאות של "התפרקות ערכית, מוסרית ותפקודית של אגף השיקום".¹⁴

המקרה השראגי של סעידיאן בשילוב מחאת ארגון נכי צה"ל, ארגון הפועל לטובת נכי מצה"ל, דרש רפורמה מקיפה באגף השיקום וסיוע מידי לנכים. מחאה זו הביאה לקבלת החלטה מספר 981 על ידי הממשלה ה־35.

החלטת ממשלה מספר 981 או בשמה המלא 'רפורמה בתחום הטיפול בנכי צה"ל ומערכת הביטחון' ("נפש אחת"), תוספת תקציבית למערכת הביטחון ופעולות אחרות ותיקון החלטות ממשלה' החלטה שפורסמה ביום 09.05.2021, נועדה לתת מענה לטיפול הלא מספק לנכי צה"ל ובפרט לאלו הסובלים מפוסט טראומה.

החלטת ממשלה זו נרקמה בשיתוף ארגון נכי צה"ל ועיקר התייחסותה נוגעת למשרד הביטחון (אגף שיקום), משרד האוצר והמשפטים ועוד גורמים הרלוונטים לטיפול, תגמול, ותקצוב רלוונטי למימוש הרפורמה.

כאמור עיקרי ההחלטה כפי שהוצגה לעיל ותפורט בהמשך נוגעים לעיגון בחקיקה של זכויות ונהלים, הקלה בהליך ההכרה של נכי צה"ל, הקמת ועדות מקצועיות, תקצוב נוסף עבור הזכאים ועוד.

ההחלטה אושרה בחודש מאי 2021 ולאחר יותר משנתיים וחצי, נראה כי בוצעה באופן חלקי בלבד. לפיכך, עלה הצורך לזהות את הנעשה ואת הפער בין ההחלטה למציאות בשטח ולהצביע על הקושי ביישום ההחלטה. זאת מתוך תקווה להגשים את המחויבות של מדינת ישראל כלפי הנכים שנפצעו או נפגעו במסגרת שירותם מחויבות שעוגנה באופן ספציפי גם בהחלטת ממשלה 981.

כאחד מכותבי הדוח אני אורן קריפט, נכה צה"ל, ועורך דין שמסייע לנכי צה"ל אחרים למצות את זכויותיהם מוצא את עצמי שותף לתחושת השיפור ביחס כלפי אחי הנכים. שיפור שבא לידי ביטוי ביחס מכבד והוגן יותר ובשיפור

¹⁰ <https://shikum.mod.gov.il/recognition/terms/list>

¹¹ מתוך פרטוקול ישיבת הוועדה המשותפת לוועדת הכספים ולוועדת החוץ והביטחון לתקציב הביטחון 2 למאי 2023.

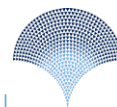
¹² <https://news.walla.co.il/item/3634648>

¹³ https://www.mako.co.il/news-israel/2021_q1/Article-62facb90a140771026.htm

¹⁴ ראו דברי יו"ר ארגון נכי צה"ל בוועדת החוץ והביטחון 14 באוקטובר 2020.

הממשקים עם אגף שיקום. אך לצערי בביקורי בחדרי אגף שיקום, בוועדות הרפואיות ובבתי המשפט עודני חשוף לבעיות, עוולות ופערים שיש לתקן בהתאם להחלטת הממשלה.

אנשים איבדו חלקים מגופם ונפשם עבור מדינת ישראל. חלקם נפגעו פעם שנייה בניסיונם לקבל הכרה ושיקום מהמדינה. אנו מקווים כי דו"ח זה, יסייע לשים זרקור על הפערים ולהגשים במלואה את תוכנית 'נפש אחת' תוכנית שאין ספק לגבי נחיצותה, על אחת כמה וכמה לאור האירועים חסרי התקדים שהחלו באוקטובר 2023.



פירוט מרכיבי החלטה 981 וסטטוס יישום

1. סעיף 2: "תיקון התקנות לעניין תגמול שיפול רפואי – אי כושר"

בניגוד למסלול ההכרה בנכות בביטוח לאומי, קצבה חודשית ממשרד הביטחון תלויה באחוזי הנכות ולא במידת אי כושר לעבוד. נוצר מצב בו לחלק מהזכאים יש נכות נמוכה אך היא משפיעה באופן ניכר על היכולת שלהם לעבוד, דבר המשאיר אותם ללא יכולת להתפרנס בכבוד. שינוי החוק הוביל להכרה בזכאים שאינם עובדים במשרה מלאה עקב שיפול רפואי או מצב רפואי הנובע מהנכות המוכרת ולאפשר קבלת תגמול ממנו יוכלו לחיות באופן מכבד יותר.

סטטוס: יושם

היישום בא לידי ביטוי בכך שבחוק הנכים סעיף 17ה (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 [נוסח משולב] עודכנה הוראת שעה שחודשה בעניין וצפויה לפוג באוגוסט 2023.

2. סעיף 3א: "עיגון בחקיקה של הזכויות הניתנות כיום מכוח הוראות פנימיות של משרד הביטחון"

בתחום דיור, רכב ועוד, הזכאויות כיום נקבעות דרך הוראות פנימיות של אגף שיקום, הנחיות כדוגמת: השתתפות בשכר דירה, מענק התאמת דירה למצב הרפואי, מענק שנתי לחימום הבית (דמי חימום), הלוואות לשיכון ודיור, החלפת רכב רפואי, תנאי הזכאות לרכב רפואי (כולל סכומים), בדיקה במכון הרפואי לבטיחות בדרכים (מרב"ד) ועוד זכויות רבות. הכוונה בסעיף זה היא להבטיח את אותן זכויות בחוק ובכך ולמנוע את האפשרות שהזכויות יפגעו עקב קיצוצים.

סטטוס: יושם (באחור)

ביולי 2023 אישרה הכנסת את תיקון חוק הנכים בתחומי הרכב והדיור בקריאה שנייה ושלישית ובאוגוסט 2023 פורסם תיקון מס' 32 לחוק הנכים, המוסיף לחוק התייחסות לנושא הרכב והדיור.

3. סעיף 3ב: "קידום תזכיר חוק – הוראת שעה לקביעת תגמול חדש לפי מידת הפגיעה בכושר העבודה עקב הנכות וללא תלות במבחני הכנסה או בשאלה האם הנכה עובד"

כפי שהוצג בסעיף 2, בניגוד לביטוח הלאומי, תגמול ממשרד הביטחון ניתן לפי מידת הפגיעה עצמה ולא לפי פגיעה בכושר עבודה. כך גם במידה ולשני נפגעי צה"ל קיימת פגיעה ברגל המזכה אותם ב20 אחוזי נכות, הם יקבלו תגמול זהה. כמו כן, גם במידה ואחד עובד במקצוע בה אינו עושה שימוש ברגל, ואילו השני שבמקצועו קיימת דרישה לשימוש ברגליים, וכיום עקב הפגיעה הוא לא יכול לעבוד כלל, התגמול יהיה זהה, סעיף זה נועד לתת מענה למי שכושר עבודתו נפגע.

סטטוס: יושם

ניתנה הוראת שעה לפיה התגמול יינתן לפי מידת הפגיעה בכושר העבודה עקב הנכות וללא תלות במבחני הכנסה או בשאלה האם הנכה עובד בפועל כפי שהיה בעבר. תזכיר זה הוא על בסיס המתווה שהציעה הוועדה בראשות ראם עמינח. כיום עדיין מדובר בהוראת שעה מתחדשת ולא תזכיר חוק שיהיה קבוע.

4. סעיף 3ג: "הסדרת הזכאות לסיוע המשפטי באמצעות משרד המשפטים למבקשים שיבחרו בכך ומבלי שיידרשו לעמוד במבחני הכנסה הקבועים בחוק הסיוע המשפטי"

כיום רבים מהזכאים נמנעים מלהגיש תביעה ראשונה או החמרה כיוון שהם חוששים מהוועדות עצמן או משום שאינם יודעים אילו מסמכים לצרף או להשיג. לפי החוק, רק עורכי דין מוסמכים לייצג את הנכים בוועדות

רפואיות ולהגיש בשמם תביעות. מטרת ההחלטה היא לאפשר סיוע משפטי בהגשת תביעות וייצוג בוועדות לנכי צה"ל בעלי אמצעים כלכליים מועטים. קיימים נכי צה"ל הזכאים לקצבה שמאפשרת קיום מינימלי, אך עבור חלקם גובה הקצבה מגביל אותם מקבלת סיוע משפטי היות והקצבה גבוהה מההכנסה שבגינה מגיע סיוע מהסיוע המשפטי.

סטטוס: לא יושם

סעיף זה לא יושם. כיום מוצע סיוע לארגן מסמכים דרך 'ידיים טובות'. השירות מוצע על ידי רופאים ולא על ידי עורכי דין. נוסף על כן, טרם שונה החוק/נהלים לקבלת תמיכה מהסיוע המשפטי ובכך לקבל ייצוג משפטי.

5. סעיף 3ד: "בחינת אופן מימונם של מתקנים שבהם מתקיימת פעילות ספורט וחברה ייעודיים עבור נכי צה"ל ובני משפחותיהם, לרבות באמצעות הסדרה בחקיקה"

בחינת אופן המימון של מתקני ספורט וחברה עבור נכי צה"ל ובני משפחותיהם, והסדרתם בחקיקה. הרעיון הוא להבטיח את תמיכת אוצר המדינה בפעילויות אלו ובאחזקתם של בתי הלוחם שנסמכים כיום על תרומות ופתוחים כל השנה ויש בהם שלל פעולות. מטרת תזכיר חוק זה היא יצירת מקור מימון יציב היות ותמיכת משרד האוצר/משרד הביטחון עלולה להשתנות בעקבות קיצוצים בתקציבים.

סטטוס: לא יושם

לפי ארגון נכי צה"ל, הצעת חוק 'חוק בית הלוחם' משנת 2022, בדומה להצעות אחרות, אינה מקודמת. מטעם אגף שיקום נמסר בעניין פעילויות ספורט וחברה ייעודיים עבור נכי צה"ל ובני משפחותיהם – נבנו פעילויות תרבות להפגת הבדידות לנכי צה"ל בני הגיל השלישי כולל סמינר למיצוי זכויות באילת והורחבו מגוון האפשרויות לחמי המרפא והבראה.

6. סעיף 4: "להביא לאישור הממשלה תוכנית אופרטיבית למימוש יתר רכיבי הרפורמה, תוך פירוש המשאבים הנדרשים למימושם, והגשת המלצות בעניינן"

המטרה ליצור תכנית מלאה למימוש כלל רכיבי הרפורמה בה יצוינו ויפורטו המשאבים הנדרשים למימושם והגשת תוכנית זו לשר הביטחון. תכנית אופרטיבית זו תכלול בתוכה רכיבים כמו שיפור השירות של אגף שיקום נכים, שיפור הוועדות הרפואיות, קיצור וייעול ההכרה בנכי צה"ל ועוד. זאת כדי לא להשאיר את רכיבי הרפורמה מופשטים מידי. יישום סעיף זה אמור להבטיח את היישום של הרפורמה באופן יסודי ומוסדר.

סטטוס: יושם חלקית

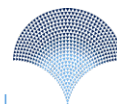
לפי ארגון נכי צה"ל, עודכנו הסכומים הנדרשים למימוש רכיבי הרפורמה, אך רכיבים משמעותיים בתכנית כמו מגורים עודנם תקועים.

7. סעיף 4א: "שיפור איכות השירות ע"י אגף שיקום נכים"

עקב תלונות רבות מצד הנכים על אגף שיקום בנוגע לשירות אותו הם מספקים, מבחינת תודעת השירות והן מבחינת ההליכים הבירוקרטיים המורכבים. הוחלט לקצר ולייעל את השירות, בין היתר, באמצעות מעבר לשירות דיגיטלי. זאת על מנת להקל על נכי צה"ל שמעבר להתמודדותם היומיומית יהיו נגישים לשירות המגיע להם ולא יחכו שעות על קו טלפון לבן שירות שאינו יודע לתת תשובה, כפי שהיה בעבר.

סטטוס: יושם חלקית

אכן ישנו שיפור באיכות השירות הניתן לנכי צה"ל על ידי אגף השיקום, בין השינויים: הנגשת האתר, התאמת השירות, שיפור באיכות השירות באזור האישי, שימוש בנקודות מס אוטומטיות ועוד. לפי ארגון נכי צה"ל הדבר



היחיד שחסר כרגע הוא מערכת למיצוי זכויות עליה עובדים בימים אלו. יחד עם זאת, מוסיפים בארגון נכי צה"ל ביקורת על כך שכל מוקדי התשלומים של אגף שיקום קרסו.

תגובת אגף שיקום הנוגעת לסעיף זה בהחלטה מתייחסת לכך ששודרג אתר האינטרנט של אגף שיקום והורחבו הפעולות בשירות עצמי ביניהן – הקמת מערכת ייעודית למיצוי זכויות הנקרא "מצפן הזכויות". בבדיקה שלנו המצפן אינו מספיק מדויק, כך הוא מציע זכויות שאינן רלוונטיות כמו מענק השתתפות במימון לימודים על תיקונים ואקדמאים עבור ילדים, למי שאין לו ילדים. גם על פי דו"ח מבקר המדינה מינואר 2024, עדיין קיימת בעיה בהגשת בקשות מסוימות באזור האישי שכוללות העלת מסמכים, הדפסה, סריקה וכד', כאשר התהליך כולו היה אמור להפוך למקוון.

8. סעיף 4ב: "הקמת ועדה מקצועית שתמונה על ידי שר הביטחון לבחינת סל הזכויות בתחום הרכב והניידות ובתחום הדיור"

הכוונה היא לשתי ועדות מקצועיות שמונו על ידי שר הביטחון. הוועדה הראשונה בוחנת את סל הזכויות בתחום הרכב והניידות, הוועדה השנייה בוחנת את סל הזכויות בתחום הדיור. ועדות אלו בוחנות את הצרכים הייחודיים של נכי צה"ל בשני תחומים אלו, זאת כדי למצוא פתרונות מתאימים ויעילים שיתמכו בשיקום מיטבי תוך התייחסות לשינויים הנדרשים עבור זכויות שונות. לדוגמה, בהתבסס על חוות דעת כלכלית באשר לצפי מחירי המכוניות החדשות וההוצאות הקבועות והמשתנות.

סטטוס: יושם

לפי ארגון נכי צה"ל, הקמת הוועדה עברה בקריאה ראשונה, והוועדות אכן נפגשו מספר פעמים הן עם גורמים מקצועיים והן תוך שיתוף ציבור נכי צה"ל. כמו כן, נטען מטעם ארגון נכי צה"ל כי עדכנו רק את הסכומים הנדרשים אך ישנה פעילות משמעותית והיא תיקון הוראת הרכב, כלומר, עיגון כל התקנות בהוראת הרכב. ישנה עוד עבודה, אך קיימת התקדמות הנראית לעין.

מאגף השיקום במשרד הביטחון נמסר כי לאחרונה משרד הביטחון העביר החלטה ממשלה שעדכנה את סכומי הסיוע בתחום הדיור והרכב הרפואי.

9. סעיף 4ג: "הכרה במחלות שונות בהן לקו נפגעי פוסט טראומה, בהתאם להמלצות פאנל מומחים בלתי תלוי שיבחן את הקשר הסיבתי הרפואי בין הפוסט טראומה לבין אותן מחלות"

חלק מהלוקים בפוסט טראומה סובלים ממחלות שונות, שלכאורה אינן קשורות באופן ישיר, כדוגמת: לחץ דם גבוה, כאבי ראש, התמכרות לסמים ועוד. משרד הביטחון אינו מכיר במחלות אלו היות ולכאורה לא התפרצו או קרו בזמן או עקב השירות הצבאי. מטרת סעיף זה היא הרחבת מעד המחלות המוכרות אצל נפגעי פוסט טראומה, זאת כדי לאפשר טיפולים מותאמים עבורם מצד אגף השיקום.

סטטוס: לא יושם

לפי ארגון נכי צה"ל, אכן נקבע הסכם עם בית החולים שיבא, אך לא יצא לפועל עד כה היות ואגף השיקום התקשה בגיוס מומחים שיבצעו את המחקר. גם על פי מבקר המדינה, לא הושלמו משימות הנוגעות להרכב הוועדה הרפואית, להכרה במחלות נלוות שבהן לקו נפגעי פוסט-טראומה.

10. סעיף 74: ייעול וקיצור הליכי הטיפול בבקשות להכרה של לוחמים ומי שנפצעו באירוע מבצעי או באימונים ללחימה"

הליכי ההכרה עקב פגיעה במהלך שירות, הינו הליך ארוך בו על אלו המבקשים הכרה זו להתמודד עם בירוקרטיה רבה ומתסכלת. מטרת החלטה זו היא קיצור הליכים אלו וייעולם כדי להקל על אלו שעברו אירוע ברור כמו רסיס בגב בניגוד למחלת עור עקב לחץ. גם בעבר היה מסלול ירוק.

סטטוס: יושם חלקית

לפי ארגון נכי צה"ל ואגף השיקום של משרד הביטחון, באופן כללי קיים ייעול וקיצור בהליכי הטיפול בבקשות. הוקם שירות בשם "ידיים טובות" שהינו מערך ליווי וסיוע חינוכי למבקשי הכרה ונכי צה"ל, אשר לפי אגף שיקום טיפל בכ-3,500 נפגעים מאז הושק לפני שנה, ובנוסף, נפתח מערך אבחון בשיתוף מרכז הבריאות 'שלוותה' שתורם לקיצור זמן בחינת הבקשה להכרה. יחד עם זאת, לפי ארגון נכי צה"ל והנתונים בשטח, קיימת בעיה בדלתא בין החלטות הוועדה הרפואית לבין שליחת החלטה לנכה. חסר כוח אדם ונכים עדיין יכולים לחכות חודשים לוועדה, ועוד חודשים לקבלת החלטה לאחר קיום הוועדה. חשוב לציין לחיוב את התגייסותו המלאה של אגף השיקום לאחר השבעה באוקטובר להנגשה פרו־אקטיבית של אפשרות ההכרה (כאשר לפני כן הנפגע עצמו היה צריך לפנות לאגף) וכן הרחבה משמעותית של "המסלול הירוק" שמקצר משמעותית את תהליך ההכרה הראשוני (טרם ועדה) המאפשר קבלת סיוע מיידי כגון תמיכה כספית לארבעה חודשים, ללא ועדות רפואיות, בסכומים שבין 1,800 ל-9,541 שקל לחודש (לפי חומרת הפגיעה ותקופת האשפוז), סל כספי לבני משפחות של פצועים, טיפולים נפשיים מניעתיים לכלל הפצועים ולבני משפחתם לצמצום פוסט־טראומה; התאמות פיזיות למקום המגורים הקבוע ואספקת ציוד רפואי.

11. סעיף 74: "שיפור אופן פעולתן של הוועדות הרפואיות הפועלות מכוח חוק הנכים"

הוועדה הרפואית היא זו האחראית להעריך את מצבם הרפואי של אלו המבקשים הכרה כנכי צה"ל, ולקבוע מהם אחוזי נכות. קביעה הקובעת את הזכויות הניתנות.

סטטוס: יושם חלקית

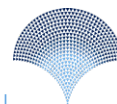
כאמור חלק מהוועדות דרג ראשון הועברו לבתי חולים שיקומיים, בנוסף, ניתן להקליט את הוועדות הרפואיות. כמו כן, קיים מחסור משווע של רופאים מומחים שמוכנים לעבוד כפוסקים בוועדות רפואיות. עדיין היכולת לפטר רופאים לא מתאימים מוגבלת ועדיין יש יחס בעייתי ולא מכבד מחלק הרופאים. לפי סקר של מבקר המדינה שביעות הרצון כלפי הוועדות שנערכות במטה האגף מאוד נמוכה ובמחוזות ועומדת על 2.54-3.91 בממוצע בסולם של 1-5, לעומת זאת יש שביעות רצון גבוהה יותר מהוועדות החיצוניות שהן בשיבא, תל השומר ובמרכז הרפואי לשיקום לוינשטיין שם הממוצע עומד על 3.57-4.27.

12. סעיף 14: "הקמת נציבות תלונות נכי צה"ל ומערכת הביטחון כגוף בלתי תלוי במשרד הביטחון שיבחן את תלונות הנכים"

כיום נכי צה"ל סבורים שהטיפול בתלונותיהם לא זוכה למענה, ומתארים את חוסר אמונם כלפי אגף השיקום בנוגע לכך שיוכלו להביע את תלונתם ולזכות בטיפול אובייקטיבי מצידו. הכוונה בהקמת נציבות תלונות נכי צה"ל ומשרד הביטחון היא לגוף חיצוני, שיוכל לספק בתלונות בנוגע למשרד הביטחון ללא חשד לחשש. בדומה לכך שמח"ש היה בעבר חלק מהמשרה והופרד ממנה.

סטטוס: לא יושם

הגוף לא הוקם. לפי ארגון נכי צה"ל, הקמת נציבות התלונות אינה נמצאת בעדיפות משרד הביטחון.



13. סעיף 24: "הקמה של מועצה לאומית לפוסט טראומה"

מטרת הקמתה של המועצה הלאומית היא יצירת קווים מנחים שיעמדו בבסיס הטיפול בנפגעי פוסט טראומה, זאת בהתבסס על מחקרים בתחום אותה תבצע המועצה ובהתאם להתפתחויות מדעיות בתחום.

סטטוס: יושם

ב-11.10.2021 התכנסה לראשונה המועצה הלאומית לפוסט טראומה, בראשות פרופ' איל פרוכטר, אשר מונה על ידי מנכ"ל משרד הבריאות. ב-21.12.2023 התפרסם מסמך ההמלצות הראשון של המועצה בעקבות עבודתם של הצוותים המקצועיים שפעלו מכוחה.¹⁵ המלצות המועצה נגעו לתחומים כגון מניעה ראשונית, בחינת טיפולים חדשניים, מניעה שניונית, שיקום ועוד.

14. סעיף 4: "הקמה של יחידת מחקר באגף שיקום נכים"

כפי שנכתב בסעיף עצמו, קיימת בקשה לפירוש סמכויותיה ותפקידיה של יחידת המחקר בדומה לאגף המחקר הפועל במסגרת המוסד לביטוח לאומי. בביטוח לאומי קיימת יחידה המקדמת מדיניות חברתית באמצעות מחקר. לדוגמה, היחידה מקדמת שוויון דרך ניירות עמדה, פרסומים שונים, איסוף ועיבוד נתונים ועוד. הוחלט כי גם במשרד הביטחון נדרשת יחידת מחקר כזו, זאת כדי לסייע לזכאים לזכות בשוויון ביחס לחבריהם שלא נפגעו ונותרו נכים.

סטטוס: לא יושם

לא הוקמה יחידת מחקר באגף השיקום.

15. סעיף 5: "הגדרת תוספת תקנים והבאתם להחלטת ממשלה"

אגף שיקום פועל במצבת כוח אדם חסרה, דבר המונע מתן שירות לאוכלוסיית הנכים הקיימת.

סטטוס: לא יושם

לפי ארגון נכי צה"ל, מתוך 249 תקנים הנדרשים למשרד השיקום, אושרו בינתיים רק 95, מתוכם אוישו 63 תקנים בלבד. במסגרת הפעימה השנייה 83% מהתקנים לא אוישו מתוכם 7 משרות לתפקידים בכירים למחוזות. היעדר התקינה פוגעת עמוקות במתן שירות לאוכלוסיית הנכים הקיימת שגדלה בימים אלה משמעותית.

16. סעיף 6: "הוספת 30 מיליון ש"ח לתמיכות לשנת 2021"

הוספת 30 מיליון ש"ח לתמיכות לשנת 2021 עבור מבחן התמיכה העוסק בשיקום נכי צה"ל.

סטטוס: יושם

התוספת נמצאת בתקציב לשנת 2021-2022.

17. סעיף 7: "הבאת הרפורמה ומקורות תקציבים לשנים הבאות"

זהו סעיף משמעותי, לפיו יש להמשיך ולקבע את הרפורמה גם בעזרת תקצובה. החלטה זו תמנע מצב בו בעקבות קיצוצים התקצוב יועבר למקומות אחרים במשרד הביטחון וימנע את האפשרות להשיב עם הנכים באופן קבוע כפי שהממשלה קבעה.

סטטוס: לא יושם

לפי ארגון נכי צה"ל, מימוש סעיף זה בהחלטה נמצא בתהליכים.

18. סעיף 8: "קידום הליכי החקיקה והצעדים ליישום הרפורמה תוך שיתוף ארגון נכי צה"ל"

שיתוף ארגון נכי צה"ל ונכי צה"ל עצמם מהווה נדבך מהותי בהחלטה היות וכך ניתן להתייחס ולהכיר את השדה ולהתאים את החקיקה ויישום הרפורמה באופן המיטיב ביותר עם אוכלוסיית היעד של הרפורמה.

סטטוס: יושם.

אגף השיקום במשרד הביטחון משתף את ציבור הנכים באירועי שולחנות עגולים וסקרים. בנוסף, בחלק ממימוש הרפורמה שותפו גורמים בארגון נכי צה"ל.

חסמים ומאפשרים

חסמים



לוח הזמנים: ההחלטה דרשה ביצוע תוך שלושה חודשים, ממאי של שנת 2021 עד לאוגוסט באותה השנה. למרות התאריך המדויק שניתן לסעיפי ההחלטה, נוכחנו לראות כי סעיפים רבים ומשמעותיים יושמו מחוץ למסגרת הזמנים אשר נקבעה.

לדוגמא, ההחלטה התקבלה במאי 2021 ורק לאחר שנתיים ב7/5/23 יצא אגף השיקום במשרד הביטחון בהודעה על העלאת סכומי הזכאות לרכב רפואי ולסיוע בתחום הדיור. זאת עקב ישיבת ממשלה מאותו יום^[1] גם חלק מתיקוני החקיקה שנדרשו התקדמו בעצלתיים ואושרו באופן סופי זמן רב לאחר מסגרת הזמנים שנקבעה, מה שהביא בהכרח להימשכות קשיים בפניהם עומדים נכי צה"ל או אלה המצויים בתהליך הכרה.



היעדר גורם מתכלל: בשיחות עם ארגון נכי צה"ל התוודענו לתהליך יישום וקבלת ההחלטות בין המשרדים, שנובע ככל הנראה מחוסר סמכות של גורם מתכלל. למעשה לאחר החלטות משרד הביטחון על מדיניות מטיבה עליהם לפנות למשרד המשפטים, אשר מעיר ומסייג את המדיניות. בנוסף, משרד האוצר, גם כן, מעיר הערות ומסייג החלטות, זאת למרות שהדברים נמצאים במסגרת התקציב שאושר. אף לאחר התגברות על משוחות אלה, היועצת המשפטית של הוועדה מוסיפה את הערותיה. מתהליך ארוך שכזה ניתן להבחין כי החלטות ויישומים של סעיפים שהיו אמורים להיות לכל הפחות בשלב ביצוע מתקדם לאחר שלושה חודשים נמשכו שנים, בין השאר מכיוון שאין גורם מתכלל שידאג להאיץ את התהליכים הנ"ל ולסייב את הממשק מול הגורמים הממשלתיים הנוספים המעורבים. שר הביטחון עצמו מנוע מלהיות הגורם המתכלל ולהפעיל את סמכותו ולקדם את הרפורמה לפי החלטת הממשלה 4088 משנת 2012 אשר קובעת ששר הביטחון לא יכול לשנות הטבות לנכי צה"ל שיש להן עלות תקציבית, אלא רק דרך חקיקה.



התמשכות תהליכי איש כוח אדם: חסם זה מתייחס לסעיף 5 להחלטה, הנוגע להגדרת תוספת תקנים לאגף השיקום. לפי מידע הנמסר לנו מגורם בארגון נכי צה"ל וכן על פי מבקר המדינה, אושרו לאגף השיקום 249 תקנים אך מתוכם אוישו רק בין 60-70 תקנים. ניתן לראות כי קיים פער משמעותי בין התקנים שאושרו לתקנים שאוישו ומכאן קיים חוסר מהותי בכוח אדם, דבר הפוגם ביישום ההחלטה, לא רק בנוגע לסעיף 5, אלא גם באופן השירות בכלל הניתן לנכי צה"ל. זאת בנוסף לקושי האפרירי לגייס רופאים מתאימים.



כוח עליון – חוסר היציבות של המערכת הפוליטית: בשנים האחרונות קיימת חוסר יציבות פוליטית הפוגעת ביישום של החלטות ממשלה. מאז קבלת החלטת ממשלה זו בשנת 2021, מדינת ישראל התמודדה עם מערכת בחירות רביעית בחמשת השנים האחרונות, וכיום עומדת בראשה ממשלה שונה. חוסר היציבות הממשלתית פוגמת באופן יישום ההחלטות. המעברים בין הממשלות, חילופי התפקידים התכופים, היעדר תקציב מדינה לזמנים ממושכים ומערכות הבחירות המרובות עיכבו גם את היישום של החלטה זו, על אף שמדובר בנושא המצוי בהסכמה רחבה יחסית בחברה הישראלית.

מאפשרים



שותפות בין מגזרית: ארגון נכי צה"ל אשר מייצג באופן ישיר את ציבור הנכים, לקח חלק בגיבוש ההחלטה וביישומה. ניתן לראות זאת באופן מובהק בסעיף 8 להחלטה על פיו חקיקה ויישום מדיניות ההחלטה ייעשו תוך שיתוף ציבור נכי צה"ל באמצעות הארגון. מעורבותו של הארגון הייצוגי והימצאותו בצמתי קבלת ההחלטות מסייע רבות ליישום הרפורמה ולעיצוב המדיניות באופן המותאם למושאי המדיניות עצמם – נכי צה"ל. מעבר לכך, הארגון מפעיל לחץ ציבורי על משרדי הממשלה האמונים על יישום ההחלטה ומתפקד כמעין "גורם מתכלל" אזרחי.

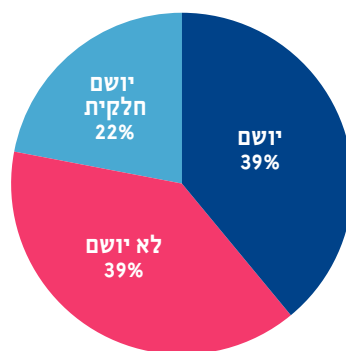


משאבים נדרשים: כפי שניתן לראות בסעיפים האחרונים של ההחלטה וכן בהחלטה 1648, המהווה תוספת להחלטה 981, נכתב גובה התקציב המוקצה ליישום ההחלטה כמו גם על מקורותיו של התקציב. אלו מאפשרים את קידום יישום ההחלטה.

סיכום ומסקנות

החלטה 981, או בשמה השני – רפורמת 'נפש אחת', מרכזת בתוכה צעדים אופרטיביים ליצירת שינויים רבים הנדרשים ביחס המדינה לנכי צה"ל, שהקריבו את נפשם וגופם עבור המדינה. למעשה, שינויים אלו נדרשו במשך שנים ארוכות, ורק לאחר שאיזיק סעידיאן הצית עצמו מול משרדי אגף שיקום הנכים במשרד הביטחון, התאפשרו תהליכים שהאוצר, משרד הביטחון ויועצים משפטיים טענו במשך שנים רבות כי לא ניתן לבצעם.

לפי הממצאים שעלו מתחקיר המוניטור, מתוך שמונה עשר סעיפי ההחלטה אופרטיביים שנבחנו, 39% מהם יושמו באופן מלא, 22% יושמו באופן חלקי, ובהתאם לכך, 39% מהסעיפים לא יושמו כלל. יש לציין כי חלק מהסעיפים שיושמו, הושלמו באיחור ניכר מהמועדים שנקבעו בהחלטה, מה שלמעשה עומד בסתירה לדחיפות הסוגיה כפי שהובאה בנוסח ההחלטה עצמה, שהגיעה על רקע מצוקה מיידית ועמוקה של נכי צה"ל.



■ יושם ■ יושם חלקית ■ לא יושם

מלחמת חרבות ברזל שהחלה בשבעה באוקטובר תיזכר כקו פרשת מים באינספור היבטים לאומיים. נראה כי היקף ועומק השיקום הפיזי והנפשי שאגף השיקום במשרד הביטחון יידרש לספק הוא אחד מהם.

אגף השיקום ראוי לשבחים על תגובתו המהירה, הגמישות, היוזמה והיעילות שגילה, בעיקר באמצעות הנגשה רחבה של "המסלול הירוק" המאפשר הכרה זמנית ומיידית בחיילים ובאנשי כוחות הביטחון (לרבות רבש"צים) שנפגעו במלחמה. מחקרים רבים מעידים על המשמעות הגדולה של קבלת טיפול בסמוך לחוויה הטרואומטית בכדי למנוע פוסט טראומה ועל כן אין להפחית בחשיבותה של ההכרה המיידית, המאפשרת לקבל בין השאר סיוע כלכלי זמני וכן טיפולים ותמיכה נפשית עבור החיילים עצמם ואף עבור בני משפחתם.

עם זאת, הדחיפות להשלמת רפורמת נפש אחת גבוהה מתמיד. בין הסעיפים שטרם יושמו, נמצאים גם כאלה המהותיים במיוחד ליכולתו של אגף השיקום להעניק הכרה ושירות למספר חסר התקדים של נכי צה"ל שעומדים לבקש הכרה קבועה בעקבות המלחמה שהחלה בשבעה באוקטובר. התחזית של משרד הביטחון עצמו מעריכה כי צפויים כ-12,500 מבקשים, שבסופו של דבר יצטרפו לעבור גם את תהליך ההכרה הקבוע, שעוד לפני השבעה באוקטובר היה ממושך מאוד. על מערכת הביטחון וממשלת ישראל לפעול כבר כעת בכדי לתקצב ולאייש את תקני כוח האדם החסרים באגף השיקום ומחוזותיו ולהשלים את כל הצעדים הנוספים שטרם מומשו ברפורמה, על מנת להבטיח מעטפת ושיקום מיטבי לאלה שהקריבו את גופם ונפשם עבור כולנו.

